

Munkaszám: 401/2003.

CSEPEL-SZIGET ÉS KÖRNYÉKE TERÜLETFEJLESZTÉSI ÖNKORMÁNYZATI TÁRSULÁS FEJLESZTÉSI PROGRAMJÁNAK STRATÉGIÁJA

Témafelelős:

Dr. Ress Sándor

Közreműködött:

Jakab Attila

Dr. Molnár Pál

Pálinkás Szilvia

Dr. Ress Sándor
elnök-vezérigazgató

Budapest, 2003. március hó

TARTALOMJEGYZÉK

1. Jövőkép
2. Az NFT-be is javasolt átfogó programok
3. Az NFT-be rövid és középtávon megvalósításra javasolt programcsomagok és programok
  - 3.1 A kiválasztott programcsomagok
    - 3.1.1 A programcsomagok indoklása
  - 3.2 A programcsomagok tartalma
  - 3.3 A Csepel-sziget és Környéke Területfejlesztési Önkormányzati Társulás „fejlesztési mátrixa”

A KISTÉRSÉGI FEJLESZTÉSI PROGRAM STRATÉGIÁJA

1. Jövőkép:

A térség legnagyobb erőforrása a víz és területi fekvése, „amely más termékektől eltérően nem kereskedelmi termék, hanem **örökség**, amit ennek megfelelően kell óvni, kezelni, és használni. Ez az alapja a kistérség fejlesztési elképzeléseinek, amelyet a terület fekvése és használata alapján, a fejlesztés megvalósulásával az EU pihenő és szabadidő eltöltésének egyik centrumává válhat.

Magyarország csatlakozási kérelmét az Európai Unió elfogadta. **Nemzeti Fejlesztési Terv** (NFT) keretében ki kell dolgoznia fejlesztési célkitűzéseit és prioritásait. Ennek alapján jogosulttá válik az EU Strukturális és Kohéziós alapjainak igénybevételére. Az NFT-ben megjelölt célok alapján készülhetnek el az ágazati és regionális programok (OP).

Apaj, Áporka, Délegyháza, Dömsöd, Dunaharaszti, Dunavarsány, Halásztelek, Kiskunlacháza, Lórév, Majosháza, Makád, Ráckeve, Szigetbecse, Szigetcsép, Szigethalom, Szigetszentmárton, Szigetszentmiklós, Szigetújfalu, Taksony, Tököl és Csepel, - mint a XXI. fővárosi kerület - elsődlegesen érdekeltek abban, hogy az általuk alkotott kistérség megalapozott koncepcióval és végrehajtható Operatív Programmal rendelkezzen.

A jövőkép stratégiai alapjai:

- A vizek adta használati lehetőségek,
- A terület jó elérhetősége,
- A turisztikai hagyományok,
- A turizmust és a fővárost kiszolgáló ipari és mezőgazdasági termelés,
- A természetes, hagyományokat őrző, megbízható intelligenciaszint.

A felsoroltak képezik az alapját a Nemzeti Fejlesztési Programba (NFT) javasolt projektek kialakításának.

2. Az NFT-be is javasolt átfogó programok

2.1. A természetes (felszíni és felszín alatti vizek) és mesterséges víztestek jó ökológiai állapotának elérése, és az erre épülő hatékony és fenntartható vízhasználat feltételeinek megteremtése.¹

2.1.1. Potenciális pontszerű szennyezőforrások felszámolása.

- Délpesti Szennyvíztisztító tisztított szennyvizének a Nagy-Duna sodorvonalába történő átvezetése,

---

¹ Ez a projekt az Európai Parlament és a Tanács 2000. október 23-i 2000/60/EK irányelvére épül fel. A projekt megvalósítása alapvetően állami feladat, de gyorsított megvalósítás az alapja a térségben élő emberek fejlesztési elképzeléseinek az elindítására.

- A Csepel-szigeten lévő ipari eredetű terhelések megszüntetése, illetve mérséklése
- A Ferencvárosi átemelő által kibocsátott szennyvíz az új tisztítórendszeren keresztül, a Nagy-Dunába történő átvezetése,
- A kistérségi szennyvízelvezetés-, kezelés teljes körű kiterjesztése, beleértve Csepelt és az üdülő övezeteket,
- A használaton kívül lévő, illetve korszerűtlen hulladéktelepek rekultivációja.

2.1.2. Diffúz szennyezések csökkentése.

- A meglévő talajszennyezések felszámolása (kármentesítés) gyorsítása,
- Az ivóvízbázis-védelem és a területhasználat közötti konfliktusok felszámolása,
- Környezetkímélő mezőgazdasági termelés előtérbe helyezése a biotermelés feltételeinek kialakításával.

2.1.3. A vizek mennyiségi, minőségi lefolyás szabályozásával, és az ökológiai jó állapot eléréséhez szükséges intézkedések kidolgozása és megvalósítása a természetes és mesterséges víztestek tekintetében.

- Iszapkotrás, és elhelyezés,
- Reverzibilis vízkormányzás feltételeinek kidolgozása és megvalósítása a Kis-Dunán a vízszintszabályozás céljaira,
- A bányatavak összekapcsolása a vízminőség biztosításának céljaira, különös tekintettel az integrált vízgazdálkodás kialakításának elősegítése céljából.

2. 2. A terület gyors elérhetőségét és a területen belüli mozgást biztosító feltételek megvalósítása.

2.2.1. Önkormányzati belterületi utak és hozzá tartozó műtárgyak rekonstrukciója és újak kialakítása, a csapadékvíz egyidejű elvezetésével.

2.2.2. Közutak átkelési szakaszainak és csomópontjainak minőségi javítása, forgalomcsendesítés,

2.2.3. Az önkormányzati külterületi utak minőségi javítása és fejlesztése, korszerű úthálózat, települések közötti közlekedési kapcsolatok fejlesztése, a mellékút hálózatok országos hálózatokkal való összehangolt fejlesztésének előkészítése.

2.2.4. A meglévő HÉV, mind az agglomeráció mind a kistérség tömegközlekedése színvonalának EU szintre való emelése, figyelembe véve a fővárosi ki-és beáramló utas számok, és a közlekedési kapcsolatok jövőbeni alakulására.

2.3 Valós lehetőségek megteremtése a turizmus fejlesztésében.

2.3.1 A kistérség idegenforgalma fejlesztésének bázis projektjei

- A dunai és a vízitúrizmus fejlesztése,
- Gyógy-, termál és élményfürdő és az ehhez kapcsolódó intézményi rendszer fejlesztése,

- Rekreációs sportközpontok fejlesztése,
- Szabadidő eltöltésének biztosítása (golfpályák, kerékpárutak, sport-telepek),
- Öko-turizmus, és a látványturizmus termékáncainak kidolgozása, és megvalósítása,
- Konferencia és kulturális turizmus.

2.3.2 A fejlesztett idegenforgalom működési háttérfeltételeinek megteremtése

2.3.2.1 Közvetlen feltételek:

- Szálláshelyek megteremtése, bővítése (minőségi szállodafejlesztés, falusi turizmus továbbfejlesztése,
- Túrinform irodák létrehozása, a turisztikai piaci marketing ellátása céljából,

2.3.2.2. A turizmus háttériparának megteremtése:

- **Infrastrukturális feltételek:**
 Üzemanyagtöltő állomások,
 Járműjavító bázisok,
 Egészségügyi állomások,
 Üzlethálózat fejlesztés a helyi termékek eladására és felhasználására,
 Karbantartási szolgáltatások,
 Tájégozozás, tájfenntartás (pld. garantált vadkender-mentesség biztosítás).
- Informatikai fejlesztések a turizmus céljaira, az elektronikus kommunikációs lehetőség megteremtése a kistérség valamennyi polgára számára.

2.3.2.3. A helyi turizmus élelmiszerkeresletének hatékony biztosítása, a fővárosban eladható kész-és félkésztermékek előállítását szolgáló mezőgazdasági és ipari projektek:

- A térség kertészeti vertikumának erősítése (gyümölcs, zöldség, stb.)
- Élelmiszer-feldolgozó és tárolókapacitás fejlesztése, beleértve „a házi élelmiszer” feldolgozást is,
- A biotermelési lehetőségek eddiginél hatékonyabb kihasználása.

2.4. A kistérség fejlettségi színvonalának növelését biztosító projektek

2.4.1 A meglévő ipari parkok működési hatékonyságának növelése (beszállító kapacitás-növelés, koordinatív profilváltás, az innováció irányába való elmozdulás).

2.4.2 Termeltetői centrumok kialakítása, a beszerzés a termelés és az értékesítés megszervezésére.

3. Az NFT-be rövid és középtávon megvalósításra javasolt programcsomagok és programok

3.1 A kiválasztott programcsomagok

A térség egészségének fejlesztése szempontjából alapvető cél a jobb életminőség, a térségi szinten értelmezhető fenntartható gazdasági fejlődés biztosítása, a környezeti értékek megtartása, és szükség esetén helyreállítása valamint a térség egészségének egyensúlyra törekvő, harmonikus fejlesztése. A legfontosabb cél annak elérése, hogy jobb legyen a térségben élni a kiválasztott programok megvalósulása után.

A térség északi fele a fővárosi agglomeráció része, de a térség egésze Budapest vonzáskörzetének tekinthető, egészében véve természeti értékekben rendkívül gazdag vidék

A térség társadalmi, gazdasági helyzetét elsősorban a főváros közelsége határozza meg. Az egyes községek, városok lehetőségeit a Budapesttel kiépített viszony nagymértékben befolyásolja. A fővárostól való távolsággal csökken a gazdasági kapcsolatok intenzitása, minél délebbre fekszik egy település, annál inkább jellemzi a fővárosi felvevő- és munkaerőpiactól való elszakadás.

A térség tehát mind szerkezeti mind fejlettségbeni mind területi adottságok tekintetében sem egységes, ezért fontos a **térség egészségének kiegyensúlyozott fejlesztése**, olyan programcsomagok, programok kidolgozása és megvalósítása, amely a térség egyes terület egységeit és ezek belső adottságait, komparatív előnyeit kihasználva, a térségi egység figyelembe vételével koordináltan fejleszti.

A Csepel-sziget és környéke térségének Nemzeti Fejlesztési Programba is javasolható programcsomagjainak prioritási sorrendjének kialakításakor figyelembe vettük az önkormányzati és térségi elképzelések Nemzeti Fejlesztési Tervbe való illeszkedését, a térség adottságait és az egyes programcsomagokba található programok egész térségre vagy a térség jelentősebb egységére való pozitív hatását, továbbá a programok pályázati forrás segítségével történő megvalósíthatóságát.

A Csepel- sziget és térsége prioritásainak, adottságainak, az elérhető lehetőségek és megvalósítható programok figyelembe vételével a következő programcsomagok kialakításának van realitása:

- I. Idegenforgalmi
- II. Környezetvédelem és infrastruktúra
- III. Agrárstruktúra és vidékfejlesztés

Ezen programcsomagok a Nemzeti Fejlesztési Tervben is szerepelnek. Nézetünk szerint a programcsomagokhoz tartozó programok megvalósulása kiegyenlített területi fejlődést eredményezhet, fokozhatja a térség gazdasági versenyképességét, amely a foglalkoztatási szint javulásával a társadalom kohézióját erősíti, mindezeket olyan módon, amely környezet minőségét nem érinti hátrányosan, sőt, a környezeti állapotok javulásával jár. A térség imént említett célkitűzései a Nemzeti Fejlesztési Terv fő fejlesztési célkitűzéseéhez szorosan kapcsolódnak.

3.1.1 A programcsomagok indoklása:

I. Idegenforgalom

A turizmus a gazdaság egyik legdinamikusabban fejlődő ágazata lehet. Azonban a kapcsolódó infrastruktúra és a magas minőségű szolgáltatások hiánya miatt a térségben alacsony a fajlagos költség, a lehetőségek jó része kihasználatlan. A turizmus fejlesztését indokolja, hogy ez a térségben növelné a keresletet a helyi szolgáltatások széles köre iránt, hozzájárulna a természeti és kulturális értékek hasznosításához.

A regionális program a kistérséget idegenforgalmi értékekben gazdag területként kezeli. Ahhoz azonban, hogy a térség idegenforgalmi vonzerejét hasznosítani tudja, egy sor olyan környezetállapot feltételt teljesíteni kell, amely elengedhetetlen az ilyen irányú fejlődéshez, vonatkozik ez legerősebben az RSD vízminőségi állapotára. Fontos a térség idegenforgalmi, rekreációs lehetőségeinek (Duna-ágak, bányatavak, Kiskunsági Nemzeti Park, Csepel gyógyvíz stb.) az eddigieknél jobb kiaknázása, az üdülési lehetőségek és szolgáltatások összehangolt és tervszerű fejlesztésével. A település és területfejlesztési tervekben a rekreációs hasznosítás összefüggő rendszerét kellene kidolgozni, de úgy, hogy a régióban élők számára is növekedjenek az ilyen lehetőségek.

II. Környezetvédelem és infrastruktúra

Az ország EU-hoz való csatlakozása, a közösségi jogszabályok és követelmények alkalmazása és betartása jelentős környezetvédelmi fejlesztéseket igényel. A térségben a környezetet és az embert érő terhelések csökkentése, a települések környezeti állapotának javítása, valamint a környezeti és természeti értékek védelme érdekében legfőképpen a szennyvíz és a hulladék kérdéskört kell megnyugtatóan rendezni.

A közlekedés fejlesztésének nemcsak az lehet a jelentősége, hogy a déli térségek gazdasági felzárkózási esélyeit növelje, hanem környezetkimélő jelleggel is bírhat, hiszen a tömegközlekedés javításával csökkentheti a térséget érő levegőt szennyező terhelést.

III. Agrárstruktúra és vidékfejlesztés

A térség agráriumának versenyképessége uniós szinten gyenge, ennek kezelése elengedhetetlen. Szükség van a térség mezőgazdaságában a környezetvédelmi szempontok fokozottabb és tudatos érvényesítésére, környezetkimélő, környezetbarát gazdálkodási és feldolgozási eljárások bevezetésének ösztönzésére. Elsősorban az alapanyagtermelést kell javítani, ezt követően válik szükségessé a feldolgozás modernizálása.

A vidékfejlesztés alatt nemcsak a mezőgazdasághoz kapcsolódó vidékfejlesztést értjük, hanem az egészségügyi és szociális fejlesztések kezdeményezéseit is.

3.2 A programcsomagok tartalma

Program-csomag	Programok	Megjegyzés	Megvalósítás időtávja	Területi érintettség	Gesztor-település
Idegenforgalom	Az idegenforgalom működési háttérfeltételeinek megteremtése	Szálláskapacitás fejlesztés, szolgáltatásfejlesztés, turisztikai marketing	Rövidtáv	A kistérség minden települése	
	Meglévő kerékpárút szakaszok fejlesztése, hálózattá alakítása	Összefüggő kerékpárút-hálózat kialakítása a (részben a folyóparti területeken, részben keresztirányban Délegyháza és Apaj irányába) a térség idegenforgalmát segítheti	Rövidtáv	Csepel, Halásztelek, Tököl, Szigetújfalu, Lórév, Makád, Szigetszentmiklós, Szigethalom, Szigetcsép, Szigetszentmárton, Ráckeve, Szigetbecse, Dunaharaszti, Taksony, Dunavarsány, Délegyháza, Kiskunlacháza, Apaj	
	A vizitúrizmus fejlesztése	Túraútvonalak és az ehhez kapcsolódó szolgáltatások (csónakkölcsönző, kikötőhelyek, túravezetők stb.) rendszerének kialakítása	Rövidtáv	Dunavarsány, Majosháza, Szigetszentmárton, Szigetszentmiklós, Ráckeve, Dömsöd, Kiskunlacháza, Szigethalom, Szigetújfalu, Csepel	
	A Ráckevei-Soroksári Duna-ágy menti mellékágak és holtágak rehabilitációja	A kistérség idegenforgalmi vonzerejének megtartásához, illetve erősítéséhez feltétlenül szükséges a problémák felszámolása, hiszen a térség egyik fő vonzereje az víz.	Rövidtáv	Apaj, Áporka, Délegyháza, Dömsöd, Dunavarsány, Kiskunlacháza, Lórév, Majosháza, Makád, Ráckeve, Szigetbecse, Szigetcsép, Szigetszentmiklós, Szigetszentmárton, Szigetújfalu, Dunaharaszti, Halásztelek, Szigethalom, Taksony, Tököl, Csepel	
	Rekreációs és sportközpontok kialakítása	A minőségi és a tömegsportot kiszolgáló sportintézményfejlesztés összehangoltan rekreációs, turisztikai-és gyógyturisztikai (termálfürdő) jellegű fejlesztésekkel, lehetőséget ad a szabadidő értelmes, változatos és aktív eltöltésére. Meg kell fontolni az egyes „intézmények” működtetésének intézményfenntartó társulás formájában történő ellátását.	Középtáv	Ráckeve (termálfürdő), Dunaharaszti és Dömsöd (tornaterem, sportpálya), Szigetszentmiklós, Dunaharaszti, illetve később meghatározandó települések	
	A bányatavak állapotának javítása, használatának szabályozása	A térségben található bányatavak száma és területe növekvő, térségi szabályozás hiányában és a környezeti következmények ismerete nélkül. Ezek rekreációs szempontú kihasználását gátolja a közvetlen környezetük állapota és a vízminőség megújíthatóságának problémája. A program ezeket a problémák megoldását helyezi középpontba.	Hosszútáv	Dunaharaszti, Dunavarsány, Taksony, Szigetszentmiklós, Kiskunlacháza, Szigetújfalu, Csepel	

Program-csomag	Programok	Megjegyzés	Megvalósítás időtávja	Területi érintettség	Gesztor-település
Környezeti védelem és infrastruktúra	Vízrendezés	Kibővítve belterületi vízrendezéssel a csapadékvíz elvezetés vagy hasznosítása fejlesztése	Rövidtáv	Dömsöd, Dunaharaszti, Dunavarsány, Kiskunlacháza, Ráckeve, Szigetbecse, Szigetszentmárton, Szigetszentmiklós, Szigetújfalu, Taksony, Majosháza	
	Biodiverzitás megőrzése, ökoszisztémák, érzékeny természeti területek védelme, zöldfelületi rendszer fejlesztése	Alapvető cél az, hogy a térségben a természetes élőhelyeket ne akadályonak, hanem kiváló adottságnak tekintsék és ez a használatokban, a szabályozásban is megjelenjen. Zöldfolyosó-hálózat kialakítása; táji adottságoknak megfelelő erdőszerkezet kialakítása, a zöldfelületek légszennyezés csökkentő hatásának kihasználása; a főváros regionális hatásának csökkentése, a térség északi területein a meglévő zöldfelületek növelése, zöldfelületek beépítésének korlátozása	Rövidtáv	Apaj, Áporka, Délegyháza, Dömsöd, Dunavarsány, Kiskunlacháza, Lórév, Majosháza, Makád, Ráckeve, Szigetbecse, Szigetsép, Szigetszentmiklós, Szigetszentmárton, Szigetújfalu, Dunaharaszti, Halásztelek, Szigetalom, Taksony, Tököl, Csepel	
	Környezeti kármentesítés	A térségben több helyen jelentős, főként talajszennyezések találhatók (Tököl, Kiskunlacháza, Szigetszentmiklós-lerakó stb.)	Rövidtáv	Kiskunlacháza, Tököl, Csepel, Szigetszentmiklós (volt Csepel Autógyár, Buckató)	
	Környezetvédelmi tudatnevelés	A térség természetvédelmi értékeinek, környezeti állapotának hosszú távú megőrzéséhez, illetve javításához nélkülözhetetlen a fiatal generációk környezettudatos nevelése	Rövidtáv	Apaj, Áporka, Délegyháza, Dömsöd, Dunavarsány, Kiskunlacháza, Lórév, Majosháza, Makád, Ráckeve, Szigetszentmiklós, Szigetbecse, Szigetsép, Szigetszentmiklós, Szigetszentmárton, Szigetújfalu, Dunaharaszti, Halásztelek, Szigetalom, Taksony, Tököl, Csepel	
	Szennyvízelvezetés és kezelés fejlesztése	További fejlesztések, üdülőterületek szennyvízelvezetésének megoldása	Középtáv	Dunaharaszti, Dunavarsány, Ráckeve, Szigetsép, Szigetszentmárton, Szigetszentmiklós, Taksony, Tököl, Majosháza, Kiskunlacháza, Dömsöd, Szigetújfalu (ill. üdülőterületekkel rend. Települések)	
	Közlekedésfejlesztés	Településközi kapcsolatok fejlesztése, belterületi közlekedés fejlesztése (járda, útburkolat), a fővárossal kapcsolatos tömeg-és közútközlekedési feltételek javítása, a dunaujvárosi híd Dunaújváros feletti	Rövidtáv (néhány speciális esetben) /Hosszútáv	Később meghatározandó	

Program-csomag	Programok	Megjegyzés	Megvalósítás időtávja	Területi érintettség	Gesztor-település
Agrár termelés és vidékfejlesztés és	Mezőgazdasági alapanyag-termelés javítása	Előterbe helyezve a biogazdálkodást és az alternatív mezőgazdasági termelést (pl.: gyógynövénytermesztés stb.)	Rövidtáv	Szigetcsép, Szigetújfalu, Szigetszentmárton, Ráckeve, Dömsöd, Lórév, Makád, Kiskunlacháza, Szigetbecse, Apaj, Majosháza, Áporka	
	A minőségi mezőgazdasági termelés feltételeinek javítása	A termeléshez alapvetően szükséges ismeretek oktatása, szakképzés, továbbképzés, intézményi háttér fejlesztése	Rövidtáv	Apaj, Áporka, Délegyháza, Dömsöd, Dunavarsány, Kiskunlacháza, Lórév, Majosháza, Makád, Ráckeve, Szigetbecse, Szigetcsép, Szigetszentmárton, Szigetújfalu, Taksony, Tököl	
	A fejlesztések feltételül szolgáló humán potenciál fejlesztése	A gazdaság életképessége szempontjából elengedhetetlenül fontos a megfelelő szakértelemmel rendelkező munkaerő. A program célja a fejlesztésekhez tartozó szakmai, kulturális színvonal megteremtése.	Rövidtáv	Apaj, Áporka, Délegyháza, Dömsöd, Dunavarsány, Kiskunlacháza, Lórév, Majosháza, Makád, Ráckeve, Szigetbecse, Szigetcsép, Szigetszentmiklós, Szigetszentmárton, Szigetújfalu, Dunaharaszti, Halásztelek, Szigetalom, Taksony, Tököl, Csepel	
	Élelmiszeripari feldolgozó és tároló kapacitások fejlesztése	Mezőgazdasági termékek jövedelmezőségének javítása érdekében a térség (élelmiszer) feldolgozó és tároló kapacitásának fejlesztése.	Középtáv	Ráckeve, Kiskunlacháza, Szigetszentmiklós, Dömsöd	
	Oktatási-egészségügyi-és szociális ellátórendszer fejlesztése	Iskolák, óvodák eszközállományának fejlesztése, az egészségügyi szolgáltató centrumok koordinált fejlesztése	Középtáv	Apaj, Áporka, Délegyháza, Dömsöd, Dunavarsány, Kiskunlacháza, Lórév, Majosháza, Makád, Ráckeve, Szigetbecse, Szigetcsép, Szigetszentmiklós, Szigetszentmárton, Szigetújfalu, Dunaharaszti, Halásztelek, Szigetalom, Taksony, Tököl, Csepel	